

Vytvořeno: 22.10.2021 Stránka: 1 z 9 v.6 08/2021	Bezpečnostní list Podle nařízení (ES) 1907/2006 Podle nařízení (EU) 2015/830 1465 Smrk černý Bio	
--	--	---

1. Identifikace látky/směsi a společnosti/podniku

1.1 Identifikátor výrobku

Obchodní název:	Smrk černý Bio
Botanický název:	Picea mariana
INCI:	Picea mariana Leaf Oil
Číslo CAS TSCA:	/
Číslo CAS EINECS:	91722-19-9
Číslo EINECS:	294-420-3
Číslo FEMA:	3034

1.2 Příslušná určená použití látky nebo směsi a nedoporučené použití

Doporučené použití:	Těkává vonná látka pro parfumerářské účely a/nebo k provonění prostor
---------------------	---

1.3 Podrobné údaje o dodavateli bezpečnostního listu

Výrobce/dodavatel/místo plnění:	AYUS GmbH
Adresa:	Am Dreschschopf 1, 77815 Bühl, Deutschland
Telefon:	+49 7227 600 99-0
Fax:	+49 7227 600 99-99
E-mail:	info@ayus.team

1.4 Telefonní číslo pro naléhavé situace

Toxikologické informační středisko Praha, Tel.: +420 224 919 293, +420 224 915 402.

2. Identifikace nebezpečnosti

2.1 Klasifikace látky nebo směsi dle nařízení (ES) č. 1272/2008.

Třída a kategorie nebezpečnosti	Kód	Standardní věta o nebezpečnosti
Hořlavé kapaliny kategorie 3	H226	Hořlavá kapalina a páry.
Nebezpečnost při vdechnutí kategorie 1	H304	Při požití a vniknutí do dýchacích cest může způsobit smrt.
Žíravost/dráždivost pro kůži kategorie 2	H315	Dráždí kůži.
Senzibilizace dýchacích cest / kůže senzibilizace kůže, kategorie 1	H317	Může vyvolat alergickou kožní reakci.
Nebezpečný pro vodní prostředí chronicky, kategorie 2	H411	Toxický pro vodní organismy, s dlouhodobými účinky.

2.2 Označení

Výstražné symboly a signální slova.

NEBEZPEČÍ

Standardní věty o nebezpečnosti:

H226	Hořlavá kapalina a páry.
H304	Při požití a vniknutí do dýchacích cest může způsobit smrt.
H315	Dráždí kůži.
H317	Může vyvolat alergickou kožní reakci.
H411	Toxický pro vodní organismy, s dlouhodobými účinky.

Doplňková informace:

Pokyny pro bezpečné zacházení - prevence:

P210	Chraňte před teplem, horkými povrchy, jiskrami, otevřeným ohněm a jinými zdroji zapálení.
Zákaz kouření.	
P233	Uchovávejte obal těsně uzavřený.
P240	Uzemněte a pospojujte obal a odběrové zařízení
P241	Používejte elektrické/ventilační/osvětlovací/... zařízení do výbušného prostředí
P242	Používejte náradí z nejlépe nehořlavého kovu
P243	Proveďte opatření proti výbojům statické elektřiny
P261	Zamezte vdechování prachu/dýmu/plynu/mlhy/par/aerosolů
P262	Zabraňte styku s očima, kůží nebo oděvem
P273	Zabraňte uvolnění do životního prostředí
P280	Používejte ochranné rukavice/ochranný oděv/ochranné brýle/obličejový štít/chrániče sluchu/
...	

Pokyny pro bezpečné zacházení – reakce:

P301+P310	PŘI POŽITÍ: Okamžitě volejte TOXIKOLOGICKÉ INFORMAČNÍ STŘEDISKO nebo lékaře
P302+P352	PŘI STYKU S KŮŽÍ: Omyjte velkým množstvím mýdla a vody
P321	Odborné ošetření (viz na štítku)
P331	NEVYVOLÁVEJTE zvracení
P332+P313	Při podráždění kůže nebo vyrážce: Vyhledejte lékařskou pomoc/ošetření
P333+P313	Při podráždění kůže nebo vyrážce: Vyhledejte lékařskou pomoc/ošetření
P362	Kontaminovaný oděv svlékněte a před opětovným použitím vyperte
P363	Kontaminovaný oděv před opětovným použitím vyperte
P370+P378	V případě požáru: K uhašení použijte
P391	Uniklý produkt seberte

Skladování:

P403+P233	Skladujte na dobře větraném místě. Uchovávejte obal těsně uzavřený
P403+P235	Skladujte na dobře větraném místě. Uchovávejte v chladu
P405	Skladujte uzamčené

Odstraňování:

P501	Odstraňte obsah/obal podle místních předpisů.
------	---

2.3 Další nebezpečnost

Obsah alergenů (podle nařízení (ES) č. 1223/2009 o kosmetických přípravcích).

Citronellol	< 0,1 %
Geraniol	< 0,1 %
Linalool	< 0,4 %
Limonene	3 - 7,5 %

3. Složení/informace o složkách

3.1 Chemické složení

Chemická identita: 100% přírodní čistý éterický olej z rostliny Picea mariana

Nebezpečné látky: zařazení podle nařízení (ES) 1272/2008 (CLP)

Název	Koncentrace v %	Číslo registrace	Klasifikace
alpha-Pinene	18 - 24 %	CAS-No: 80-56-8 EINECS-No: 201-291-9	Flam. Liq. 3 - H226 Asp. Tox. 1 - H304 Skin Irrit. 2 - H315

			Skin Sens. 1 - H317 Aquatic Chronic 2 - H411
alpha-Terpineol	< 2 %	CAS-No: 98-55-5 EINECS-No: 202-680-6	Skin Irrit. 2 - H315 Eye Irrit. 2 - H319
beta-Pinene	6 - 9 %	CAS-No: 127-91-3 EINECS-No: 204-872-5	Flam. Liq. 3 - H226 Asp. Tox. 1 - H304 Skin Irrit. 2 - H315 Skin Sens. 1 - H317 Aquatic Acute 1 - H400
Borneol	< 3 %	CAS-No: 507-70-0 EINECS-No: 207-353-1	Flam. Sol. 1 - H228
Bornyl acetate	18 - 25 %	CAS-No: 76-49-3 EINECS-No: 200-964-4	-
Camphene	13 - 23 %	CAS-No: 79-92-5 EINECS-No: 201-234-8	Flam. Sol. 1 - H228 Eye Dam. 1 - H318 Aquatic Acute 1 - H400 Aquatic Chronic 1 - H410
Citronellol	< 0,1 %	CAS-No: 106-22-9 EINECS-No: 203-375-0	Skin Irrit. 2 - H315 Skin Sens. 1 - H317 Eye Irrit. 2 - H319 Aquatic Chronic 2 - H411
delta-3-Carene	7 - 12 %	CAS-No: 13466-78-9 EINECS-No: 236-719-3	Flam. Liq. 3 - H226 Asp. Tox. 1 - H304 Skin Irrit. 2 - H315 Skin Sens. 1 - H317 Aquatic Chronic 3 - H412
Geraniol	< 0,1 %	CAS-No: 106-24-1 EINECS-No: 203-377-1	Skin Irrit. 2 - H315 Skin Sens. 1 - H317 Eye Dam. 1 - H318
Limonene	3 - 7,5 %	CAS-No: 138-86-3 EINECS-No: 205-341-0	Flam. Liq. 3 - H226 Skin Irrit. 2 - H315 Skin Sens. 1 - H317 Aquatic Chronic 1 - H410
Linalool	< 0,4 %	CAS-No: 78-70-6 EINECS-No: 201-134-4	Skin Irrit. 2 - H315 Skin Sens. 1 - H317 Eye Irrit. 2 - H319
Toluene	< 0,03 %	CAS-No: 108-88-3 EINECS-No: 203-625-9	Flam. Liq. 2 - H225 Asp. Tox. 1 - H304 Skin Irrit. 2 - H315 STOT SE 3 - H336 Repr. 2 - H361 STOT RE 2 - H373

4. Pokyny pro první pomoc

4.1 Popis první pomoci

Při vdechnutí:

Při vdechnutí zajistěte klid. Zajistěte přísun čerstvého vzduchu, vyhledejte lékařskou pomoc.

Při styku s kůží:

Postižené místo omyjte velkým množstvím vody a mýdla. Okamžitě odložte kontaminovaný oděv a před dalším použitím vyperte. Pokud se objeví podráždění pokožky, vyhledejte lékařskou pomoc.

Při zasažení očí:

Oči vymývejte proudem vody při široce rozevřených víčkách (chraňte nezasažené oko, odstraňte kontaktní čočky). Zajistěte rychlou lékařskou pomoc.

Při požití:

Při požití ihned vypláchněte ústa a vypijte hodně vody. Nevyvolávejte zvracení. Zajistěte rychlou lékařskou pomoc.

4.2 Nejdůležitější akutní a opožděné symptomy a účinky

Žádné další údaje.

4.3 Pokyn týkající se okamžité lékařské pomoci a zvláštního ošetření

Při vdechnutí nebo požití většího množství okamžitě vyhledejte lékaře.

5. Opatření pro hašení požáru

5.1 Hasební látky

Vhodné hasební látky: Použijte oxid uhličitý (CO₂), suché hasivo nebo pěnu.

Nevhodné hasební látky: Pro hašení nepoužívejte vodu.

5.2. Zvláštní rizika/nebezpečí vyplývající z látky nebo směsi

Zabraňte vdechnutí výparů a kouře způsobeného ohněm.

Hoření vytvoří silný kouř a velké množství sazí.

Nevdechujte výbušné plyny, nebo plyny vzniklé spalováním.

Při spálení se tvoří velké množství sazí.

Výpary smíchané se vzduchem vytvářejí výbušnou směs.

Nádoby mohou explodovat v teple vzniklém požárem.

5.3 Pokyny pro hasiče

Nesnažte se hasit požár vodou. Éterické oleje zůstávají na hladině vody. Díky tomu se může požár šířit rychleji. Menší oheň je možné hasit pískem, zeminou nebo hasicí dekou.

6. Opatření v případě náhodného úniku

6.1 Opatření na ochranu osob, ochranné prostředky a nouzové postupy

Zabraňte kontaktu s kůží, očima a oděvem. Nebezpečí uklouznutí v důsledku rozlitého výrobku. Zajistěte dostatečné větrání. Vyhněte se zdrojům ohně.

6.2. Opatření na ochranu životního prostředí

Zabraňte úniku do půdy, vody nebo do kanalizace. Zlikvidujte absorpční materiály, znečištěné tkaniny, mycí houby atd. v souladu s národními předpisy.

6.3 Metody a materiál pro omezení úniku a pro čištění

Použijte vhodný materiál pro absorpci (např. písek, zeminu).

6.4 Odkaz na jiné oddíly

Viz také oddíly 8 a 13.

7. Zacházení a skladování

7.1 Opatření pro bezpečné zacházení

Zajistěte dostatečné větrání ve skladu/laboratoři. Při práci nejezte, nepijte ani nekuřte. S látkou zacházejte opatrně, abyste zabránili kontaktu zejména s očima a sliznicemi. Nevystavujte horku, výbojům statické elektřiny nebo otevřenému ohni. Zamezte vdechování par.

7.2 Podmínky pro bezpečné skladování látek a směsí včetně neslučitelných látek a směsí

Skladujte v suchu a chladu v uzavřených a utěsněných nádobách. Chraňte před světlem a teplem. Skladovací prostory dostatečně větrejte a udržujte v chladu.

7.3 Specifická konečná použití

Žádné informace nejsou k dispozici.

8. Omezení a kontrola působení / osobní ochranné prostředky

8.1 Kontrolní parametry

Dodržujte běžná pravidla pro práci s chemikáliemi. Dodržujte vhodnou hygienickou praxi: umyjte si ruce po každém kontaktu s látkou, před jídlem a po práci.

8.2. Omezení a kontrola působení

Osobní ochranné prostředky:

Ochrana dýchacích cest:

V dobře větraných prostorách není nutná.

Ochrana očí:

Ochranné brýle.

Ochrana rukou:

Rukavice.

Ochrana pokožky:

Zamezte kontaktu s pokožkou. Noste standardní ochranný oděv.

9. Fyzikální a chemické vlastnosti

9.1 Informace o základních fyzikálních a chemických vlastnostech

Barva:	bezbarvá až nažloutlá
Vzhled:	olejová kapalina
Vůně:	typická
Hodnota pH:	5
Bod vzplanutí:	48°C
Rozpustnost ve vodě:	nerozpustná
Tlak páry:	data nejsou k dispozici
Horní/dolní mezní hodnoty hořlavosti nebo výbušnosti:	data nejsou k dispozici
Relativní hustota; při 20°C:	0,888 - 0,92
Index lomu při 20°C:	1,465 - 1,472
Optická rotace při 20°C:	- 30° až - 20°

9.2 Další informace

Hlavní složky: Picea mariana Leaf Oil, Citronellol, Geraniol, Limonene, Linalool

10. Stálost a reaktivita

10.1 Reaktivita

Za běžných podmínek stabilní.

10.2 Chemická stabilita

Za běžných podmínek stabilní.

10.3 Možnost nebezpečných reakcí

Nejsou známe.

10.4. Podmínky, kterým je třeba zabránit

Nevystavujte vysokým teplotám a ohni.

10.5 Neslučitelné materiály

Nepoužívejte hořlavé materiály, PVC.

10.6 Nebezpečné produkty vznikající při rozkladu

Při správném způsobu použití nevznikají.

11. Toxikologické informace

11.1 Informace o toxikologických účincích

Níže jsou uvedeny toxikologické informace o nejdůležitějších látkách ve směsi:

Chemický název	LD50 orálně	LD50 dermálně (při styku s kůží)	LC50 inhalačně (při vdechování)
alpha-Pinene	3.700 mg/kg (rat)	> 5.000 mg/kg (rabbit)	/
alpha-Terpineol	5.170 mg/kg (rat)	/	/
beta-Pinene	4.700 mg/kg (rat)	/	/
Borneol	4.300 mg/kg (rat)	> 3.000 mg/kg (rabbit)	/
Bornyl acetate	/	/	/
Camphene	5.000 mg/kg (rat)	> 2.500 mg/kg (rabbit)	/
Citronellol	3.450 mg/kg (rat)	2.650 mg/kg (rabbit)	/
delta-3-Carene	4.800 mg/kg (rat)	/	/
Geraniol	3.600 mg/kg (rat)	> 5.000 mg/kg (rabbit)	/
Limonene	5.300 mg/kg (rat)	/	/
Linalool	2.790 mg/kg (rat)	5.610 mg/kg (rabbit)	/
Toluene	5000mg/kg (Rat)	12,124 mg/kg (Rabbit)	12,5- 28,8 mg/m3 4h

Poleptání / podráždění pokožky:

H315 Dráždí kůži.

Vážné poškození / podráždění očí:

Škodlivé účinky nejsou známy.

Senzibilizace dýchacích cest / pokožky:

H317 Může vyvolat alergickou kožní reakci.

Nebezpečí při vdechnutí:

H304 Při požití a vniknutí do dýchacích cest může způsobit smrt.

Mutagenita v zárodečných buňkách:

Škodlivé účinky nejsou známy.

Karcinogenita:

Škodlivé účinky nejsou známy.

Toxicita pro reprodukci:

Nejsou známy žádné toxické účinky.

Toxicita pro specifické cílové orgány – jednorázová expozice:

Data nejsou k dispozici.

Toxicita pro specifické cílové orgány – opakovaná expozice:

Data nejsou k dispozici.

Informace o pravděpodobných způsobech expozice:

Data nejsou k dispozici.

Symptomy odpovídající fyzikálním, chemickým a toxikologickým vlastnostem:

Data nejsou k dispozici.

Opožděné a okamžité účinky a také chronické účinky krátkodobé a dlouhodobé expozice:

Data nejsou k dispozici.

12. Ekologické informace

12.1 Toxicita

Výrobek používejte v souladu se správnou laboratorní praxí tak, aby výrobek nepronikl do životního prostředí v souladu s nařízením ES č. 1272/2008:

H411 Toxický pro vodní organismy, s dlouhodobými účinky.

Toxicita pro Daphnia magna (EC50) / Toxicita dle testu s Daphnia magna (EC50):

Žádné další relevantní informace nejsou k dispozici.

12.2 Perzistence a rozložitelnost:

Žádné další relevantní informace nejsou k dispozici.

12.3 Bioakumulační potenciál

Biokoncentrační faktor (BCF):

Žádné další relevantní informace nejsou k dispozici.

Rozdělovací koeficient oktanol/voda (K_{ow}):

Žádné další relevantní informace nejsou k dispozici.

12.4 Mobilita v půdě:

Žádné další relevantní informace nejsou k dispozici.

12.5 Výsledky posouzení PBT a vPvB:

Žádné další relevantní informace nejsou k dispozici.

12.6 Další nepříznivé účinky:

Žádné další relevantní informace nejsou k dispozici.

13. Pokyny pro odstraňování

13.1 Metody nakládání s odpady

Likvidujte v souladu s místními úředními předpisy, zejména prostřednictvím společností pro recyklaci nebo nakládání s odpady.

14. Informace pro přepravu

14.1 Kód UN / OSN

1266

14.2 Příslušný název UN / OSN pro zásilku

Pozemní doprava:	ADR/RID; Parfémářské produkty s hořlavými rozpouštědly
Lodní doprava:	IMDG/IMO; Parfémářské produkty s hořlavými rozpouštědly
Letecká doprava:	ICAO/IATA; Parfémářské produkty s hořlavými rozpouštědly

14.3 Třída/třídy nebezpečnosti pro přepravu

ADR/RID:	třída 3
IMDG/IMO:	třída 3
ICAO/IATA:	třída 3

14.4 Obalová skupina

ADR/RID:	Obalová skupina III
IMDG/IMO:	Obalová skupina III
ICAO/IATA:	Obalová skupina III

14.5 Nebezpečnost pro životní prostředí

IMDG – látka znečišťující moře: Ano

14.6 Zvláštní bezpečnostní opatření pro uživatele

Není určeno.

14.7 Hromadná přeprava podle přílohy II MARPOL 73/78 a předpisu IBC

Není určeno.

15. Informace o předpisech

15.1 Nařízení týkající se bezpečnosti, zdraví a životního prostředí/specifické právní předpisy týkající se látky nebo směsi

Směrnice Rady č. 67/548/EHS (týkající se klasifikace, balení a označování nebezpečných látek) ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice č. 1999/45/ES (týkající se klasifikace, balení a označování nebezpečných přípravků) ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice č. 98/24/ES (o bezpečnosti a ochraně zdraví zaměstnanců před riziky spojenými s chemickými činiteli používanými pro práci).

Směrnice č. 2003/15/ES

Směrnice č. 2006/8/ES

Směrnice č. 91/322/EHS

Směrnice č. 2000/39/ES

Nařízení ES č. 1907/2006 (REACH) ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení ES č. 1272/2008 (CLP)

Nařízení ES č. 790/2009

Směrnice č. 2003/105/ES – Ochrana zaměstnanců (Kontrola nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek).

Zákon o vodách č. 254/2001 Sb.

15.2 Posouzení chemické bezpečnosti

Není relevantní.

16. Další informace

Informace o aktuálnosti

Seznam zkratk:

ADR:	Evropská dohoda o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí
CAS:	Chemical Abstracts Service (nepřekládá se)
CLP:	Klasifikace, označování a balení
EINECS:	Evropský seznam existujících obchodovaných chemických látek
FEMA:	Federální agentura pro zvládání krize (USA)
GHS:	Globálně harmonizovaný systém klasifikace a označování chemikálií
IATA:	Podmínky pro přepravu nebezpečného nákladu Mezinárodní asociace leteckých dopravců
ICAO:	Technické instrukce Mezinárodní organizace pro civilní letectví
IMDG:	Mezinárodní předpis o námořní přepravě nebezpečného zboží
IMO:	Mezinárodní námořní organizace
INCI:	Mezinárodní nomenklatura kosmetických přísad
LC50:	Koncentrace látky podaná testovaným jedincům, která způsobí úhyn 50 % testovaných živočichů.
LD50:	Dávka látky podaná testovaným jedincům, která způsobí úhyn 50 % testovaných živočichů.
REACH:	Registrace, hodnocení, povolování a omezování chemických látek (nařízení ES č. 1907/2006)
PBT:	Perzistentní, bioakumulativní a toxické látky
vPvB:	Vysoce perzistentní a vysoce bioakumulativní látky
RID:	Podmínky přepravy nebezpečných věcí po železnici
STOT:	Toxicita pro specifické cílové orgány
TSCA:	Zákon o kontrole toxických látek (USA)

Standardní věty o nebezpečnosti dle nařízení ES 1272/2008 (CLP):

Kód	Popis
H226	Hořlavá kapalina a páry.
H304	Při požití a vniknutí do dýchacích cest může způsobit smrt.
H315	Dráždí kůži.
H317	Může vyvolat alergickou kožní reakci.
H411	Toxický pro vodní organismy, s dlouhodobými účinky.

Standardní pokyny pro bezpečné zacházení dle nařízení ES č. 1272/2008 (CLP):

Kód	Popis
<u>Prevence:</u>	
P210	Chraňte před teplem, horkými povrchy, jiskrami, otevřeným ohněm a jinými zdroji zapálení.
Zákaz kouření.	
P233	Uchovávejte obal těsně uzavřený.
P240	Uzemněte a pospojujte obal a odběrové zařízení
P241	Používejte elektrické/ventilační/osvětlovací/... zařízení do výbušného prostředí
P242	Používejte nářadí z nejlépe nehořlavého kovu
P243	Proveďte opatření proti výbojům statické elektřiny
P261	Zamezte vdechování prachu/dýmu/plynu/mlhy/par/aerosolů
P262	Zabraňte styku s očima, kůží nebo oděvem
P273	Zabraňte uvolnění do životního prostředí
P280	Používejte ochranné rukavice/ochranný oděv/ochranné brýle/obličejový štít/chrániče sluchu/
...	

Reakce:

P301+P310	PŘI POŽITÍ: Okamžitě volejte TOXIKOLOGICKÉ INFORMAČNÍ STŘEDISKO nebo lékaře
P302+P352	PŘI STYKU S KŮŽÍ: Omyjte velkým množstvím mýdla a vody
P321	Odborné ošetření (viz na štítku)
P331	NEVYVOLÁVEJTE zvracení
P332+P313	Při podráždění kůže nebo vyrážce: Vyhledejte lékařskou pomoc/ošetření
P333+P313	Při podráždění kůže nebo vyrážce: Vyhledejte lékařskou pomoc/ošetření
P362	Kontaminovaný oděv svlékněte a před opětovným použitím vyperte
P363	Kontaminovaný oděv před opětovným použitím vyperte
P370+P378	V případě požáru: K uhašení použijte
P391	Uniklý produkt seberte

Skladování:

P403+P233	Skladujte na dobře větraném místě. Uchovávejte obal těsně uzavřený
-----------	--

P403+P235

Skladujte na dobře větraném místě. Uchovávejte v chladu

P405

Skladujte uzamčené

Odstraňování:

P501

Odstraňte obsah/obal podle místních předpisů.

Pokyny pro školení:

Identifikace nebezpečnosti:

viz odstavec 2

Pokyny pro první pomoc:

viz odstavec 4

Opatření pro hašení požárů:

viz odstavec 5

Vhodné osobní ochranné prostředky:

viz odstavec 8

Pokyny pro likvidaci:

viz odstavec 13

Údaje odpovídají současnému stavu našich vědomostí. Byly vyhotoveny podle našeho nejlepšího vědomí a svědomí. Obsažené informace slouží pouze jako návod pro bezpečné zacházení, používání, zpracování, skladování, přepravu a likvidaci v případě úniku, a nelze je považovat za záruku nebo specifikaci kvality. Tyto informace se vztahují pouze na výslovně uvedenou látku (surovinu) a nejsou platné při použití s jinými látkami (surovinami), nebo v jakémkoli jiném procesu, pokud to není v textu výslovně uvedeno. Přestože byly údaje získány s největší možnou péčí, nelze zaručit jejich správnost, protože byly částečně převzaty z jiných zdrojů.

Prohlášení: Tento list obsahuje údaje o výrobku tak, jak byly firmě Ayus GmbH předloženy k datu vyhotovení bezpečnostního listu. Firma Ayus GmbH nemůže převzít zodpovědnost za správnost údajů – ta náleží výhradně pěstiteli, případně výrobcí. Zodpovědnost za náležité používání výrobků a za správnou manipulaci a skladování leží výhradně na kupujícím případně na uživateli. Tito byli poučeni o důsledcích nesprávného používání.

Tento dokument byl vytvořen elektronicky a je platný bez podpisu.